# СВОБОДА SVOBODA

## УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯГОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАН ЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 30. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 6-го лютого, VOL. XLV. No. 30. Jersey City, N. J., Saturday, February 6, 1937. THREE CENTS


## РУЗВЕЛТ НАПИРАЄ НА ПОЛАГОДЖЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОГО СТРАЙКУ

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — Президент Рузвелт дав до зрозуміння через ґубернатора стейту Мішіґен, Мерфія, що він бажає собі полагодження автомобільного страйку.

Мерфі подав бажання президента до відома представникам автомобільних фабрикантів і робітничої юнії, коли вони розходилися в четвер уже з другої невдалої конференції. Під натиском Мерфія обі сторони вгодились зійтися знову на конференцію в пятницю.

Конференції розбилися, як і передтим, через те, що представник Генеральної Моторової Корпорації не хотів признати автомобільної юнії „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка" одинокою представницею автомобільних робітників, як цього добивалася юнія. На цих конференціях представники юнії закидали фабрикантам „віроломство", яке вони, мовляв, проявили орґанізуванням спеціяльної поліції проти страйкарів.

У Флинті, Мішіґен, ситуація не змінилася. Положення далі спокійне, але сильно напружене. Стейтовий уряд здержав продаж алькогольних напитків у повіті Дженесі. Покищо Генеральна Моторова Корпорація ще не взялася за рішуче виконування судового приказу про опорожнення фабрик.

### ВІДГУКИ АВТОМОБІЛЬНОГО СТРАЙКУ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНГТОН. — Конґресмен Клер Гофмен з Мішіґену в порозумінню з департаментом праці вніс у конґресі резолюцію, на основі котрої конґрес має право домагатися предложення собі всяких даних про кожний страйк.

Не зважаючи на те, що за резолюцію стояли прихильники департаменту праці, резолюцію відложено, бо проти неї виступили прихильники автомобільних фабрикантів, боячися, що виконування резолюції в першу чергу звернеться проти них. Зрештою й конґресмени, що стоять близько Американської Федерації Праці, не попerли як слід резолюції, бо робітничі юнії бояться, що в будуччині резолюцію буде можна звернути проти робітничих юній.

### ЗАКІНЧЕННЯ КОРАБЕЛЬНОГО СТРАЙКУ.

САН ФРАНСІСКО. — Страйк моряцької служби, що тревав довше, ніж якийнебудь попередній страйк в історії мореплавби, бо 98 днів, покінчився угодою між представниками корабельних ліній та юнією страйкуючих робітників.

З покінченням страйку вертаються до праці 40,000 робітників. Страйк коштував корабельні підприємства 686 міліонів долярів.

### ВОДИ В ОГАЙО ОПАДАЮТЬ.

МЕМФИС. — Води в ріці Огайо почали вже спадати й небезпека для міста Кейра, в стейті Ілінойс, найбільше з усіх загроженого, вже відай минула.

Води Огая сплили вже в ріку Місісіпі, а ця має русло досить широке, щоб довести ці води до моря без великої повени. Здовж бігу Місісіпі чувають тисячі військових інжинірів та 120,000 спеціяльних робітників.

### ТРЕБА БОРОТЬБИ ПРОТИ СИФІЛІСА.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — На Форумі для Боротьби Проти Сифіліса, що відбувався в місцевій Ченселер Гол, стейтовий ґубернатор Лімен виступав з промовою про потребу боротьби з сифілисом.

За поданнями ґубернатора, в 1935-тім році було в стейтових шпиталях поза містом Ню Йорк 18,960 осіб, що лікувались на сифіліс. Лікарі запевняють, що в стейті є певно принаймні 50,000 осіб, хорих на сифіліс.

Ґубернатор підчеркував факт, що „фальшивий стид" досі здержував боротьбу проти сифіліса, здержуючи отверту дискусію над цею страшною недугою.

### БЕРУТЬСЯ ДО ОСВІТИ ПОВАЖНО.

ВАШИНГТОН. — Конвенція панчохових робітників ухвалила почати правильну освіту серед своїх членів.

На кошти освітньої роботи в першому році конвенція юнії визначила суму 10,000 долярів.

### ЗА ЗАКОН ПРОТИ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — На зборах у справі поправки до американської конституції проти дитячої праці, що відбулися в Тавн Гол, промовляв посадник міста, Ля Ґвардія. Підчас своєї промови, в котрій він закидав противникам поправки крутарські закиди, посадник відчитав телеґраму від президента Рузвелта, в котрій президент висказав надію, що поправка буде скоро ратифікована.

Ґубернатор стейту Месечусетс, Чарлз Герлі, вислав до президента Рузвелта телеґраму, в котрій висказується проти ратифікації поправки проти дитячої праці, бо, мовляв, та поправка надалаб конґресові страшну владу.

### НАФТА ПІД ЦВИНТАРЕМ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Ґрупа позовників пізвала в суд власників цвинтаря Сонісайд та пару нафтових підприємств за те, що вони вертіли за нафтою в землі під цвинтарем. Суд не добачив у цьому верченню нарушення ґробів, бо нафтярі вертіли з боку попід ґроби.

### ПРОФЕСОР НА ОСНОВІ ФАЛЬШИВИХ ДОКУМЕНТІВ.

В Катовицях відбувся сензаційний судовий процес проти Йосифа Служевського, що займав посаду професора технічних наукових заведень на Шлеську, вживаючи безправно титулу інжиніра і подаючись за майора польського війська та кавалера хреста „віртурі мілітарі". Служевського здемаскували, причому виявилася його кримінальна минувшина та що він був караний за ошуканства і фальшівництва у Варшаві. Показалося, що він сфальшував диплльоми Ліеж, львівської політехніки та багато інших документів, на основі яких одержав посаду професора. Його засуджено на півтора року вязниці.

### ЗВІДКИ ПОХОДЯТЬ ПАЛЕСТИНСЬКІ ЖИДИ.

На основі статистичного обчислення, яке англійський комісар Палестини предложив Лізі Націй за 1935 р., жидівське населення Палестини складається з огляду на походження: з Польщі 29,407 (53 проц.), з Німеччини 5,464 (9.8 проц.), з Румунії 3,616 (6.5 проц.), із Греції 2,105 (3.8 проц.), з Литви 1,977, із Зл. Держав 1,662, з Ємену 1,339, із Чехословаччини 1,347, з Латвії 1,003, з Австрії 767 і з Туреччини 755.

### ГОНДОЛІ В ПАРИЖІ.

Комітет паризької світової вистави в 1937 р. замовив у найкращих венецьких варстатах 40 ґондоль, призначених до озера, яке уладять на терені вистави. Ґондолі будуть трьох родів: „звичайні", „панські" і „вибагливі".

Прикрашування „вибагливих" ґондоль доручили найкращим венецьким різьбарам, які віддавна не мали вже поля до попису, бо в самій Венеції щораз частіше заступають ґондолі моторівками. Недавно міська влада Венеції одобрила новий тип електричного човна, який перевозитиме 4 пасажирів зі скорістю 15 км. на годину і може переїхати 50 км. без наладування акумуляторів.

### КРІВАНИЙ НАПАД БАНДИТІВ.

До крамниці Кулка рільничого у Віцині, волочівського повіту, вломилися в ночі пять замаскованих і озброєних напасників. У крамниці спав тільки субект Йосиф Бадвюх. Збудившись від траскоту дверей, він наробив крику і пробував утікати. Однак напасники не хотіли випустити його живого з крамниці і почали до нього стріляти. Тому, що субект бігав по всіх кутах, бандити розбіглись і кожний стріляв окремо. Підчас стрілянини куля попала в одного з напасників і вбила його, а тимчасом субект сховався. Бачучи свою помилку, бандити забрали тіло свого спільника і, занехавши грабунок, почали втікати. За ними кинувся субект з криком „бандити!" Тоді напасники почали знову відстрілюватись і ранили субекта тяжко в груди. На крик субекта і гук вистрілів надбігли люди. На їх вид бандити покинули трупа і втекли серед темноти. Досі ніхто не пізнав убитого.

### ЗАЙЦЕМ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

На французькім кораблі „Паріс" приїхав до Ню Йорку нюйорський кравець Люіс Коміскі, що 25-го листопаду прийшов був з ґрупою знайомих на корабель „Норманді" прощатися з делеґацією кравецької юнії, що їхала до Палестини, й підчас прощання заснув на покладі й пробудився, як „Норманді" вже була на океані. Він мав при собі всього 40 центів у кишені і по приїзді до Франції став „ґостем" корабельної лінії, властиво французького уряду. Як цей уряд довідався, що Коміскі родився в Польщі, а не був американським горожанином, післав його до Польщі. Польща його не приняла і він вернувся в Америку — коштом французів.

### ПОВІСИВСЯ НА ХВОСТІ КОНЯ.

Десятьлітній Доґлес Картер, з околиць Вінчестер у східнім Онтеріо, зайшов до стайні і з якоїсь причини обкрутив свою шию хвостом коня. Кінь поступив кілька кроків наперед, а хлопець повис на хвості і задушився.

### ДРАМА В ПОВІТРІ.

Драма в повітрі розіґралася над французьким летовищем у Віллякубле. Пільота, що летів двоособовим апаратом, постріліла його товаришка Шмалер так, що він мусів осісти у Віллякубле. Коли ранений пільот висів із літака, його товаришка піднеслася в повітря і відлетіла. Останки цього літака знайшли опісля на бережі каналу Ля Манш. Летункою була пані Шмалер, що тяжко потовклася. Лікарям сказала, що мусіла осісти з причини дефекту мотору.

### КІНЕЦЬ „КЛЮБУ ПРИМАР".

В Лондоні закрили недавно т. зв. „Клюб примар". Цей клюб заснували в 1882 р., коли всі питання спіритизму, магнетизму та інших таємних явищ соромились люди обговорювати прилюдно, а друкованих публікацій зовсім не було. А всіх цікавили „тайни з невідомого" і тому теж заложили „Клюб примар". Члени були зобовязані зберігати повну тайну про все, що на сходинах говорили. Членами клюбу були вчені, священики, лікарі і звичайні смертники, які цікавились справами „з того світу". Тепер збори рішили закрити клюб, бо змінились часи і питання, які цікавили колись членів і які обговорювали виключно у тіснім колі, тепер обговорюють не тільки на сторінках окремих журналів, але навіть на сторінках щоденної преси.

### РЕЦЕПТА ДОВГОГО ЖИТТЯ.

Перед кількома днями помер у Югославії Бозо Лабович, який прожив 123 роки. Уродився він в 1813 р. в Чорногорі підчас безперервних воєн чорногорців із турками. Ще за життя побудував він собі гробницю, де тепер його поховали.

Коли його питали, чим він пояснює своє довге життя, Лабович показав ручку пістолі та сказав: „Я ніколи не виходив на вулицю без набитої пістолі. І тільки тому я так довго прожив".

### КЛОПІТ З НАГОРОДОЮ ОССІЦКОГО.

Мирову нагороду Нобля признано, як відомо, німецькому журналістові Карлові ф. Оссіцкому, що не живе в добрій злагоді з офіційними колами в Німеччині і був навіть інтернований. Взагалі не відомо навіть, де він обертається, бо по виплату нагороди до Ослъо він не приїхав, тільки прислав письмо з проханням, щоби гроші йому прислали. На те дістав відповідь, що це неможливе і Оссіцкі мусить особисто приїхати до Ослъо по гроші, або може відобрати їх офіційний представник німецької держави, посол д-р Зам. Одначе з огляду на протест, який вніс німецький уряд у звязку з признанням мирової нагороди Оссіцкому, д-р Зам не піднявся тієї місії.

### ГРАБУНОК У НОЧІ.

До мешкання Соломона Фаерштайна в Королівці, пов. Борщів, дісталися в ночі через стрих два грабіжники і світячи електричними ліхтарками, збудили його та зажадали грошей. Стрінувшися з відмовою, ударили його кілька разів колом по голові. Тоді жид віддав їм готівку, яку вторгував у склепі, і заявив, що більше не має. Ударений ще раз по голові, віддав їм касетку з готівкою 40 зл. Одначе грабіжники тим не вдоволилися, почали бушувати по кімнаті і знайшли другу касетку, в якій було 600 долярів і 1,300 зл. та кілька російських золотих монет. Забравши ті гроші, один грабіжник ударив Фаерштайна так сильно по голові, що той втратив свідомість. Коли збудилася його жінка, дістала також колом по голові, аж врешті грабіжники, забравши ще й біжутерію, втекли. Поліція арештувала під замітом грабунку одного дроворуба, що працював два дні у Фаерштайна.

### МАТИ 40 ПОЛКІВ.

Коли в 1914 р. вибухла світова війна, багата французка Марія Сотіє рішила віддати все своє велике майно оборонцям батьківщини, які пішли на фронт. За ввесь час війни вислала вона більше як 1,500,000 пачок на фронт. Марія Сотіє витратила на свою добродійну акцію більше як 6 міліонів золотих франків. Її відзначили ордером почесної леґії і верденською медалею. Бельгійський уряд надав їй ордер Єлисавети. Полк піших стрільців іменував Марію Сотіє досмертним почесним капралем. Але найкращою нагородою для неї були листи з фронту; вона дістала їх приблизно 150,000.

Коли війна скінчилась, Марії Сотіє не залишилось майже нічого з її капіталів. „Мати 40 полків" розпродала все своє майно: дім, меблі, золото і срібло. Прийшли дні, що вона не мала з чого жити. Управа Парижа примістила її у захисті для вбогих. Недавно відкрив її там припадково один паризький журналіст і написав статтю з обуренням про нещасливу долю жінки, яка віддала ціле своє майно оборонцям батьківщини.

По кількох днях цей часопис зібрав відповідну суму, щоб забезпечити існування скромної геройки світової війни.

## КОНФЛІКТ МІЖ СТАЛІНОМ І ВОРОШИЛОВОМ

ЛОНДОН. — З достовірних джерел доносять, що конфлікт між Сталіном і Ворошиловом, про який уже віддавна потайки говорять за границею, загострюється чимраз більше. В часі останніх арештів Сталін приказав арештувати кілька високих осіб з армії, але Ворошилов спротивився цьому. Тоді Сталін загрозив арештом самого Ворошилова. Та останній не злякався і відповів, що за ним є армія і вона не дасть його арештувати. Сталін уступив перед Ворошиловом. Між ними обома вивязалася, як кажуть, виміна грубих слів.

### ДЕМАСКУЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПРОЦЕС.

ЛОНДОН. — Лондонський часопис робітничого напрямку, „Ди Дейлі Геральд", обговорюючи останній большевицький процес і застановляючися над неймовірністю зізнань підсудних, приходить до висновку, що цілий той процес це блоф, а зізнання — добуті підступом. На доказ цього твердження „Дейлі Геральд" наводить, що один з підсудних, Пятаков, рішуче признався, що їздив літаком до Троцького, що перебував тоді в Ослъо, в Норвеґії, а норвезький уряд рішуче заперечив, щоб особа, схожа на Пятакова, в той час ступила на територію Норвеґії. Подібні щодо правдивости зізнання, заключає „Дейлі Ґералд", мусіли зробити теж інші підсудні.

### ЗАСУД Д-РА КУЛЬЧИЦЬКОГО.

ЛЬВІВ. — В літі минулого року польська влада арештувала двох українських адвокатів зі Збаража, д-ра Гамаля і д-ра Кульчицького, за те, що вони в українських американських часописах містили заклики до українських еміґрантів, щоб вони складали свої датки на Народній Дім у Збаражі. У тих закликах, як твердить польська прокураторія, були тенденційні очернювання польської влади, що приносило шкоду державі. На першій розправі суд увільнив обох підсудних. Але прокураторія спротивилася цьому увільненню: справа пішла до високого суду, в якому затверджено увільнення д-ра Гамаля, а д-ра Кульчицького засуджено на три роки тюрми, з зачисленням слідчої вязниці і припиненням виконання кари на три роки.

### ПОЛЬСЬКІ КАНІБАЛИ ХОЧУТЬ ПРОКОВТНУТИ УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — Хоч нинішній польський уряд напружує всі свої сили, щоб змести українців з лиця землі, проте є в Польщі ще одна партія, і то досить сильна, так звані „народові демократи", або коротко „ендеки", які натискають на уряд, щоб ще більше гнобив українців. У Львові 17 січня ц. р. „ендеки" мали своє віче, на якому промовляв відомий україножер проф. Гломбінський. Він говорив, що про якінебудь форми політичного співжиття з „русінами" не може бути і мови. Бо польське громадянство надто добре тямить декальоґ ОУН. Українські сепаратисти не хочуть зрезиґнувати з Галичини, Волині, Полісся, Підляшшя та Холмщини. Найбільше журився Гломбінський поступом українців на економічнім і освітнім полі. Він говорив: „Безпорадні перед війною „русіні" в останніх роках на економічному полі незвичайно піднеслись. Помагаємо „русінам" по селах виселювати чужий їм і нам елемент (себто жидів). Щож, коли на місце звиненої крамниці повстає „руска" кооператива, яка робиться централею політичного протидержавного руху".

### НАКОЛЕСНИКИ З УКРАЇНИ ОБІЗДЯТЬ ГРАНИЦІ СОВЄТІВ.

МОСКВА. — Совєтська влада дає широку рекляму наколесникам з України, які на роверах об'їхали всі границі СССР. Тепер вони закінчують свою подорож, що тягнулася 20,000 миль і забрала їм близько цілий рік часу.

### ПОРІВНЯЙМО КОЛИШНЄ З НИНІШНІМ.

ПАРИЖ. — На ліцитації в Парижі продали рукопис одної праці Юрія Клеманса, великого французького політика і премієра в часі війни. Ця праця написана в 1913 році. В одному місці рукопис говорить: „Европейські держави видають велитенські суми на збро є ння, беручи гроші з кишені громадян. Нужда може довести до війни. Німецький нарід з ентузіязмом годиться на видатки, алеж ніхто не може подумати, щоб збро є нням не було кінця. Скорше чи пізніше зорґанізовані народи схочуть використати перевагу".

### НЕ ХОЧУТЬ ДАТИ КНЯЗЕВІ ВІНДЗОРОВІ ПЕНСІЇ.

ЛОНДОН. — В англійських парляментарних кругах витворилася сильна опозиція проти того, щоб князеві Віндзорові, бувшому англійському королеві, дати пенсію. Правдоподібно таки пенсії йому не дадуть і він мусітиме жити зі своїх приватних доходів. Ця опозиція походить головно з боку партії праці і партії лібералів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

# ЗВОРОТ В ОПІНІЇ

Коли оноді сенат стейту Ню Йорк ухвалив резолюцію про ратифікацію поправки до федеральної конституції про дитячу працю, то стейтовий губернатор з того приводу попав у великий запал і дав публично вислів свому великому вдоволенню. Хоч резолюція перейшла лиш одну палату й може ще застрягнути в другій палаті, губернатор приняв видно за певне, що це не станеться та що нюйорський стейт стане в ряді стейтів, що хочуть такої поправки федеральної конституції.

Становище стейтового губернатора Ню Йорку й леґістратури є виразними показниками зміни політичного настрою. Коли стейтовий губернатор, та ще до того банкир, заявляється за федеральне обмеження дитячої праці, то це видно великий крок від того часу, як кожний представник стейтового уряду вважав за свій обовязок виступати проти проекту як проти обмеження стейтових прав. Видно, що й стейтові права, як усякі параграфи, можна обертати на всі боки й всетаки вони лишаться ненарушені.

Говорили тоді оборонці старовини, що нова поправка до американської конституції забере родичам владу над дітьми. Тимчасом поправка на ділі хоче, щоб конґресові було вільно видавати загально в краю обовязуючі закони про працю осіб до 18-го року життя. Отже поправка ще не каже, що конґрес такий закон видасть. Вона не каже, чи конґрес вважатиме за потрібне заборонити працю дітей до 14-го, чи 16-го, чи 18-го року. Вона цілу справу лишає в руках конґресу. Ухвалення поправки ще не значить, що конґрес заборонить батькам уживати своїх дітей для праці на фармі або вдома. Які закони ухвалить конґрес, це буде залежати від конґресу, а посередньо від публичної опінії.

Власне ця опінія тепер перейшла поважний розвій. Кілька літ тому загальний настрій у краю був проти такої поправки конституції. Батьки боялися втрати своєї влади над дітьми. Навіть фабричні робітники думали, як фармери, бо в їх памяті стояли живо фармерські досвіди. Одначе підчас депресії батьки побачили, що брак заборони праці дітей по фабриках потягає за собою наймання дітей на місце дозрілих робітників. Серед умов депресії робітництво нагло прозріло й побачило в яснім світлі вартість усіх арґументів проти заборони вживання дітей по фабриках. Побачили, як умови праці в фабриках ріжняться від умов праці в фармерстві.

І за зміною поглядів у масах робітників пішла, як це звичайно буває, зміна в поглядах у політиків; а як політики змінили свої погляди, то й ґазети й церковні провідники, що давніше не вагалися вживати церковної поваги для боротьби проти конституційної поправки, замовкли.

У цей спосіб депресія може принести попри ріжні лиха теж деякі добрі річи, певні тревалі суспільні поліпшення. Багато людей зрозуміли своє положення в суспільності.

# БЕЗ КЕРМИ І БЕЗ ВІТРИЛ

Є в Польщі кілька часописів, які є для поляків правдиві „жахливі діти" (enfants terribles). До них належить м. і. і „Бунт Млодих". В статті „Рахунок сумління" автор малює кількома штрихами дикий образ умової розпорошености і розгардіяшу, який панує серед поляків. Прикладом цього має бути відношення польської лівиці до Німеччини і Гітлера.

Окружена з двох боків, з заходу і з сходу, двома потужними сусідами, які колись розібрали Річ Посполиту, Польща тіпшилася. Ніби тепер, щоб хоч з одним з тих сусідів їй удалося прийти до якогось, нехай і тимчасового, „модусу вівенді", себто — Німеччиною... Але так не є, бо ціла лівиця, ніби то така пацифістична, гукає і кличе до хрестового походу проти Гітлера...

„Жиди — пише цей поляк — присвячують всі сили для змонтування всесвітньої коаліції, для святої війни з гітлеризмом — і це їх добре право. Але чому польський хлоп має витягнути копита в окопах, щоб укарати Гітлера за антисемітизм і запевнити жидам владу над світом... того, направду не розуміємо"... Це свідчить про повний умово-політичний занепад польської громадської думки.

Як вільно робити свою власну заграничну політику лівиці, то вільно її робити наприклад і... воєводі шлезькому. І в цій самій статті читаємо, що ось воєвода Ґражинський виголосив недавно промову, яку сконфіскували в Польщі, але — видрукували в Німеччині.

Отже та мова була діяметрально суперечна з політичною лінією теперішнього міністра заграничних справ Польщі, Бека. „До того ступня доходить, — пише „Бунт Млодих" — занархізування („розпрежене") нашої адміністрації. Відколи то воєводства — нічим колишні горді удільні князі — мають право мати „свою" заграничну політику? Гарно виглядатиме, коли наше (Польщі) відношення до Німеччини буде усталювати шлезький воєвода, а відношення до СССР — воєвода волинський. Як так піде дальше, то може п. Боцянський зголосить претенсії до ковенської Литви, а станиславівський воєвода заповість анексію Буковини"...

Автор є тої думки, що все це є наслідком того, що збанкротувала система авторитарних урядів. „Останні „полковниківські" кабінети — „Енджеєвича і Козловського — це доба деґенерації влади авторитативної. Устава академічна була помилкою, Береза була нонсенсом". Певно, можна і треба на думку автора правити і проти крайньої правиці і проти крайньої лівиці, але для того „люди середини" мусять бути людьми великого формату. Покищо у внутрішній політиці ніхто до того формату не доріс". Авторитативної влади в Польщі вже нема („полковники відійшли"), є „влада бюрократії": „попросту державна машина є така величезна, що механічний натиск ґудзиків пресії позволяє по черзі всім „малконтентам" давати лагідно в морду": податки, конфіскати, редукції і т. д. Лише що—зауважує автор — така влада стає чимраз слабшою. Життя іде поза нею. Імпреза полк. Коца — створення нового проурядового табору — не повелася. Повстають нові „фронти" — людові, національні, які організують громадські сили поза урядом і нераз проти нього... Але і в тій опозиції багато фраз і демагоґії, а мало ідей.

„Опінія польська — кінчить автор — не здає іспиту. Дуже, що перескок — заступить візію майбутнього, демагогія — програму, а кляйстер — децизію. Як і давніше — Польща вагається в своїх симпатіях межи поділом на мільон капличок політичних з нетикальними божками в кожній, і межи зітханнями до народньої згоди, опертій на фразі і заброханости, блязі і — передусім — на зміні ключа поділу посад, субсидій і нагород. Коли так часто чується довкола про „жолоб" і „корито", то мимоволі родиться підозріння, що йде лише про те, щоби змінилися аматори „жолоба"...

Так малює одна з впливових польських газет ситуацію серед своїх земляків.

Як бачимо, не такий страшний чорт, як його малюють. І мимоволі повстає питання: чи оправдані претенсії польської нації організувати відламки інших народів, нації, чка не потрафить зорганізувати сама себе?

# ЗАВДАННЯ МОЛОДІ

Львівський часопис „Наш прапор" розписав минулого року конкурс на статті, в яких обговорюванод способи, як зарадити безробіттю української інтелігенції, викиненої польською владою з державних посад, а далі, як піднести економічно наше село чи місто. В одній з таких конкурсових статтей обговорює А. Качор **завдання сучасної української молоді.** І твердить, що цій молоді, що не має тепер засобів на прожиток, не треба ждати на посади, а треба самій **творити варстати праці.** Автор підкреслює, що українська суспільність далі мріє про те, щоб виховувати чи вивчити нашу молодь на „професорів", „докторів", зглядно „маґістрів", та священиків, так, начеб ми мали обмежитися до тих кількох функцій. Та справи маються інакше. Про це пише між іншим А. Качор таке:

Інтерес української нації вимагає веховувати кадри ділових і практичних людей, людей з ініціятивою, бо тільки такі дадуть собі раду в житті, а в пригожім моменті зуміють також інакше будувати власну державність.

Мимоходом згадаю, що 1918—20 р. р. за часів української державности виїхав був на кошт держави цілий ряд ріжних торговельних місій для закупу товарів, але здається ні одна з них не прислала в Україну ні куска мила, не згадую вже про муніцію. Читаючи спомини визвольної війни, бачимо такий сумний факт, що коли ціла армія конала в тифі, не було метких людей, людей інтересу, які поїхали б за кордон по ліки. Прямо сором, що сорокміліонова нація не мала кілька десяток, чи хоч одиниць, людей наскрізь практичних, які розвязували б справу не по професорському, чи канцелярійному, але реально, як того вимагала тверда дійсність...

Але досить цього. Витягнім з усього сказаного висновок: **українська суспільність, а перш усього молодь, мусить піднести продукцію хліборобську, опанувати торговлю і промисл, тобто добути міста.** Мусимо виповнити люки, щоб стати „повною нацією", бо тільки така може дійти до добробуту і держави.

* * *

А тепер коротка історія, оперта на фактах. В підльвівському селі жив собі молодець і ждав на... посаду. Але що мав голову, не тільки на те, щоб шапку на ній носити, то почав застановлятися над ситуацією. І прийшов до переконання, що посади не дістане, як собі сам не створить варстату праці. Ясно: щоб зробити якийнебудь інтерес, треба двох осіб, бо самому годі вести крамницю і ходити по товар. Тому почав шукати спільника (женитися ще не хотів — був замолодий). Шукати не треба було довго, бо скрізь повно безробітних інтелігентів. Зараз у сусідньому селі жив хлопець з укінченою середньою школою. Почали наради. Вкінці погодилися на спілку. Кожний мав готівки по 250 зл. Інтерес рішили вести у Львові. Але який інтерес? І тут заковика. У Львові нема ні одної української овочарні. Можнаб овочарню?

Погодилися.

Зачали шукати льокалю, проглядувати терен, обзнайомлюватися з тією бранжою ближче. По двох місяцях приготування, винайми склеп, за який заплатили згори чинш за 3 місяці 225 зл. Побачили, що бракне готівки на урядження склепу, а де товар, але не було часу багато надумуватись: кинулись по своїх знайомих і оператавних банках за позичками. Кожний позичив на власний рахунок по 500 зл. — сплата в довшім речинці. Купили урядження за 500 зл., свідоцтво промислове 35 зл., дрібні видатки, як вивіска, біління, оголошення в пресі, це дуже важна справа — без реклями нема що й зачинати в місті якийнебудь інтерес — і ін. виносили коло 90 зл. Осталося готівки на товар 640 зл. За 500 зл. купили товару, а решту лишили на запас. Тут треба зазначити, що товар у більшости треба було закуповувати в жидівських складницях, бо українських, а навіть польських нема. І так рушили з місця. Коли перший день відчинили склеп, то якесь дивне почуття їх огорнуло. Брак рутини старалися надробити „доброю міною". Люди, тобто клієнтеля ставиться до нових склепів з резервою: кожного гостя треба здобувати. Першого дня вторгували всього 14 зл., а за чинш, світло і податок денно треба платити 4 і пів зл., а де життя? Але наші молоді порадили собі в той спосіб, що продовж трьох місяців нічого не брали зі склепу на життя, тільки покривали їх з власних запасів, тобто привозили собі з села все, що треба, самі варили, щоб тільки не рушити капіталу. На другий день торг виносив уже 24.35 зл., третього — 41.20, а далі чимраз краще поправлялися торги, так, що вже по двох місяцях оба мали запевнене буття. Склеп гарно розбудували, впровадили деякі споживчі артикули і сміються з „біди" та з тих, що „шукають посад". Треба додати, що в останньому часі, кожний з них поволі сплатив довг, потім оженив і тепер ведуть уже самостійні склепи, кожний окремо. Таких випадків можу навести більше, як то, майже з нічого наші люди дійшли вже до маленького, власного оборотового капіталу та успішно боряться з сучасною конюктурою, не бояться кризи, ні безробіття. Але в моїй статті годі займати місце речами, які кожний має нагоду самостійно обсервувати довкола себе.

На закінчення скажу, що цілий світ стоїть перед нами відкритий, і то так, як ніколи досі; само життя кидає нас у вир економічної боротьби. І хто вміє собі порадити, а цього ніхто нікого не може навчити, коли хтось сам не хоче навчитись, той певно переможе і добуде для себе засоби до самостійного життя, чим причиниться також до добробуту цілої нації. А що довкола маємо багато конкурентів, то треба тямити все про найвище правило життя, що:

**„Серед здібних переможе тільки найздібніший!"**

# ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Улас Самчук.

**Друга частина „ВОЛИНІ".**

**Передрук заборонюється. — Авторські права застережені.**

(120)

Тьху! Громи на вас! Дядьки розходяться. „Председатель" списки зробив. Десять ялівок, пятьдесять пудів хліба „добровільно" за гарні слова, як тьху, пішло.

На другий день Володько їде до дому сам. Оратори залишилися на селах. З села в село підуть і обберуть, мов липку обдеруть гречкосія.

Їде Володько, перегортаються рідні поля, он село — одно, друге і вітряки і обрій сивий, звідки вилазить кілька брудних хмарин. Стерні найжилися. Земля, мов кулак, скорчена. Гнилі, посивілі полукіпки. Недоораний загін і забута борона, на якій ворона голосно каркнула, ніби лається.

І чує Володько виразно, що земля почала відступ. Вона ніби охолола. Не на ній, мов на мерцеві, щітина, стерня, а дух її, той жорстокий пянючий дух здійнявся і, хто зна, куди відлетів.

Ні, не буде вже більше тих завзятих коханків землі. Ні, не буде весни, ріллі, великого неба і сонця для орача, що пит, кров, душу разом з Богом зливає, бувало, в одно зерно і віддасть земляній груді на пожертя. Ні, не буде більше таких. Ті, що були, ображені, побиті, обдурені. І та образа передається вперед на всі покоління, і кожне із них із приемною жагою бразне плуг, і скаже: ганьба моїх батьків — моя ганьба! Я і син мій, і мій онук хай росте, як хижак, у лісі, в лузі, в землі під скибою. І хай день і ніч рахує від початку, бо наш час піде від того дня вперед, від которого спаде з очей наших остання скалка ганьби, неслави, наруги. Так буде!

Біжіть, коні мої, по рідній дорозі. Несіть мене під стріху батька. Звідти я вийшов у світ, звідти пічну роботу. Всі дні, а їх буде безліч, вставатиму бадьоро і ні одного не віддам чужому у маре. Пічну від себе. От серце моє. Воно гаряче, мов жарини. Ллю воду холодну і хай приймає гарт і хай от так стверднє, мов ліпша криці. Добре! Боже, приношу дяку Тобі, що родився в час, коли родиться віра моя — в Тебе, в Батьківщину, в Працю.

Ідуть дні. Літо хилиться до спаду. Величне літо, яке було один раз на триста літ. Хто бачив небо, або хмари, або сонце того літа, той скаже: так! Істинно велике було. Бо того літа народилися нові люди, прийшли нові сили, а між ними Володько Довбенко. І він гордий з цього. Бо земля, від котрої він узяв силу свою, барву крови й вогонь серця, нарешті дістала — одних, що пішли і впали, других — що родилися і живуть. Їх очі бачать і вуха чують... Їх молоді барки формуються так, щоб взяти на себе страшний тягар в імя Бога, чести і слави землі своєї.

Син Володько і батько Матвій привчають покинуту большевиками молоду булану лошицю. Вона шарпається і стрибає в плузі, мов спутана блоха. Але Матвій заціпив зуби, цуко тримає в своєму сталевому кулаці сирицевий повід. Лошиця зводиться дуба, мотає запіненою мордою, хвицає задніми копитами. — Нічого! Нічого! Підеш! Підеш! — через заціплені зуби промовляє Матвій. Володько тримає чепіги плуга. Плита глибоко зарита в глейкий, мокроватий чорноземом. У ночі лив дощ, небо котило хмарами, мов горами і тепер ще он валуни по синьому розкидані. Вітер дме і булана грива лошиці шарпається на всі боки, а бурштинові її очі почервоніли.

— Підеш, підеш! — крізь зуби говорить Матвій. Мусиш!... Вйо!

Булана рушила і потягнула плуг. Плита верне скибу, тне коріння, тріщить пирій... Ах, чорт бери, як верне землею, ріже, трощить на кусні. Раз, два обійшли, на буланій піт виступив. Стала, прискає пружними диханням. Їй три роки. Струнка, пружня, мов стріла.

— А тепер впряжем до неї Шпачку, — зазначує Матвій.

— Хто сказав, що вона не піде? Піде! Тільки треба вміти її заставити...

В той час шляхом іде таганчкою большевик. Пара кабрих коняк вгнані до останнього. Не помагає ні матюк, ні нагай.

— Стой! Вон пашел (ope) человек!

Плигнув у грязюку дороги, женеться через свіжу скибу.

— Дед! Дай лошадь! Випрягай раз-два!

Матвій зупиняється. Випростався. Глянув. Володько ще тримає в руках чепіги. Большевик обриває посторонки, рве лошицю, скидає з неї шлию.

— Стій! — крикнув Матвій. — Ти куди? Твоє?

Большевик висмикнув з кобура нагана (револьвер). — А вот!... Не хош в лоб?

Очі його, як шротини. — Падайді тольки, кулацкая морда! Его тебе не старий режім...

Матвій наливається страшною лютою, що прискає з кожного його руху. Великі його чоботи злилися з землею і, здається, ніби він вгруз в її поверхню, ніби виріс з її чорноти. Жили його широкого чола налилися кровю і, здається, ніби як бе вона чіткими, сильними ударами.

(Дальше буде).

# ПІДКАРПАТТЯ ПРО ЧЕРКАСЕНКА

Дня 25. грудня 1936 р. святкував визначний український драматург Спірідон Т. Черкасенко свої 60-річні уродини, а рівночасно 35-літний ювилей літературної праці.

С. Черкасенка добре знає й Підкарпаття, де він пробув між нами пять років. Та хоч до політики не мішався, в 1928-му році відобрали йому побут на Підкарпатській Руси і він виїхав у Чехію (Черношиці), де перебуває й досі.

С. Черкасенко є визначним мистцем українського слова. Його поезії, а особливо драми забезпечили йому світле місце в українській літературі. Його песи є і будуть незабутніми.

Родився поет в 1876 на Херсонщині, в родині селянина. По скінченню вчительської семінарії в 1895 р. стає вчителем і розпочинає культурну та літературну працю. Його вірші появляються на сторінках „Літ. Наук. Вістника" та інших. Працює серед українських робітників, за що його москалі звільняють з посади вчителя і він переходить до Києва, де цілком віддається культурній та громадській роботі. Бере участь у всіх українських часописах, пише публіцистичні, критичні статті, поезії та фейлетони. Виходять його збірки „Хвилина", „На шахті", „Вони перемогли", а потім песи: Хуртовина, Петро Кирилюк, Повинен, Земля, та незрівняно гарна „Казка старого млина" і козацька, наполовину історична драма „Про що тирса шелестіла". Ці дві останні драми не сходять зі сцени українського театру. Згодом видав збірки для молоді „Діткам", „Маленький горбань" та інші оповідання.

Був одним з основників педагогічного щомісячника „Світло", де містив багато статтей. Був горячим пропагатором української школи і склав два підручники (Рідна Школа і Короткий курс правопису).

Після катастрофи українського народу в р. 1919. виходить на еміграцію до Відня і тут видає перші три томи своїх поезій (П. Стах). Був редактором київського соц.-дем. журналу Дзвін і Земля.

1923 року переходить він на наше „зелене Підкарпаття", де написав багато цікавих творів. Дрібні вірші виходять у Пчілці, Пластуні і в окремих збірках. Написав дві більші поеми: Зелені Жупани й Про вдову та трьох синів; переклав українською мовою велику працю чеського професора Ф. Крейчі: Позитивна етика; написав гимн пластунів: Гей, пластуни, гей юнаки, якої переграла й Галичина. Та найбільшу заслугу має в тому, що тут поклав основи дитячого театру, написавши для нього аж десять пес: три прозою: Бідний Лесько, Страшний професор, Грубий жених — і сім віршем: Вечірній гість, Лісові чари, Некай живе перше й Червона. До світла до волі (життя Т. Шевченка), Лібуша в таборі і Чудо святого Миколая.

В р. 1928. приневолений покинути Підкарпаття, на якому полишив для нас такі цінні сліди. Але контакту з нашою молоддю не перервав і досі. Не рад покидав він нас, а тільки з примусу. Всі ми зі сльозами в очах прощали дорогого нашого Спірідона Теодосієвича.

Останніми роками написав і дав опублікувати: Ціна крови, Дон Жуан і донна Розіта, Гази професора Кравса й історичні драми: „Северин Наливайко" й „Коли народ мовчить" (Мазепа), а найновіший історичний роман, який друкується фейлетоном в Українських Вістях (Львів).

Хоч незавидна доля занесла його далеко від своїх, він і серед чужих людей, серед тяжкого емігрантського життя працює й далі з молодечим запалом на добро і славу свого рідного народу. — („Українське Слово")

В. Гренджа-Донський.

# НА БІЖУЧІ ТЕМИ

—o—

**СЕНАТОРИ Й ЦИГАРЕТКИ.**

Це добре сталося для читачів ґазет, що одно тютюнове підприємство впало на думку вжити сенаторів для розголошування своїх цигареток.

Як це буде виглядати, можемо собі представити. Подадуть портрет сенатора та гарні його слова про цигаретки розголошуючого підприємства. Буде сказано про них щось похвальне. Сенатори певно скажуть, що ці цигаретки помагають на горло: як маєте довго говорити, куріть ці цигаретки.

Ще краще було, що вістка з Вашингтону подала, що кожний сенатор, котрий згодився датись ужити для цілей розголосу цигареток, дістане від підприємства тисячу долярів. Тепер може дехто навчитися, як робляться такі оголошення. Та ці оголошення будуть подані в ґазетах у спеціяльних рамках, так, що всякий читач зрозуміє, що це оголошення.

Як навчити читача пізнавати інші оголошення, які деякі ґазети поміщують у формі звичайних статей, новинок, або дописів?

**ЗАПАЛЕНИЙ ПРИЯТЕЛЬ ФІЛЬМ.**

Лу Смит пише в „Ню Йорк Таймсі", що найбільше запалених прихильником фільмових представлень є президент Рузвелт.

Він бачить кожного тижня 4—5 фільмових вистав. Він каже їх показувати собі в Білім Домі, в своїм приватнім маєтку в Гайд Парку, Ню Йорк, а, їдучи на мирову конференцію до Буенос Айресу, в Арґентині, взяв зі собою 26 фільмових вистав і бачив кожну з них.

У Вашингтоні добре памятають улюблення ріжних президентів. Вудров Вилсон любив ходити до водевілю. Гувер любив читати таємничі оповідання та бачити таємничі фільми, хочби незнати які кепські. Гардинґ фільмою зовсім не цікавився; він, звісно, цікавився, і то сильно, іншими справами. Френклин Рузвелт майже кожного дня коло 5-тої години каже: „Ну, а що: йдемо до театру? Що там грають?" І він кличе з собою всю родину й особистих гостей. Зате президент Кулидж по кожній вечері, хочби це був дипломатичний бенкет, казав: „Час іти до ліжка, Грейс!"

**ЯК ЗАЦІКАВИТИ АМЕРИКАНЦІВ.**

Нюйорські ґазети висказуються з великим признанням про нову фільму під наголовком „Ґуд Ерт" (Добра земля).

Викликала ця фільма велике зацікавлення, не зважаючи на те, що вона представляє життя китайців, і то так виключно китайське життя, що в ній питання відношення Китаю до Америки зовсім не дотикається.

З критик ґазет видно, що фільма зацікавила американців якраз тому, що вона змальовує життя, про яке вони мало що знають. Така фільма, кажуть критики, збагачує наше життя.

**КНИЖКА Й ФІЛЬМА.**

Замітно, що фільма „Ґуд Ерт" це є фільмове віддання звісної повісти відомої письменниці Перл Бок під тим самим наголовком. Цей факт замітний головно для тих, що цікавляться питанням, як треба віддавати фільмі твір літератури.

Отже Френк С. Нюджент, фільмовий критик „Ню Йорк Таймсу", каже, що фільма є тому добра, що вона вірно віддає великий літературний твір.

Як літературний твір має великі внутрішні цінності, добрий фільмовий директор буде старатися віддати ці цінности в фільмі.

**ТВІР І ЗМІНИ В НЬОМУ.**

Каже Нюджент: „Хоч Голівуд дозволив собі на деякі зміни в тексті повісти, він не дозволив собі на ніякі зміни в якости й дусі повісти".

Що саме становить якість і дух повісти „Добра земля", не сказано, але всякий, що її читав, може собі доповісти, що ними є певно відношення пошанування до китайського народу.

Цього духа фільма не змінила й за це їй дають признання. Якби дирекція фільми була взялася представляти китайців так, як їх собі представляє в Америці умове шумовиння, себто як темних людей з низькими інстинктами, тоді фільма була би викликала огиду в усякого пристойного чоловіка. Мерзення людей і народів може викликати одушевлення лиш у мерзених людей.

**ЯК РОБИТЬСЯ ФІЛЬМИ.**

Цікаві факти подають ґазети про знимання цієї фільми „Добра земля": Дирекція накрутила в Китаю 2 міліони стіп фільми, а потім ще в Голівуді 700,000 стіп. Потім з цієї маси образків витято все зайве, а полишено всього тільки 12,450 стіп фільми, і це показано.

Виставлення цієї обтятої фільми займає півтретя години часу. Можна догадатися, що якби виставлено все, що було знято, то на це треба би присвятити кілька днів.

Здавалосяб, що тут розтрачено багато гроша, часу й труду. Пощо було здіймати це все, коли його не стагиться? Одначе видно рішили інакше: вони вибрали лише те, що найкраще віддає якість і духа великого літературного твору. Чи помилились?

**ЧОГО ЖДУТЬ ВІД АКТОРА.**

Критикують у цій фільмі очевидно й акторів. Між іншим говорять багато про головного актора, Пола Мунія, що відограє ролю героя повісти, китайця Ванга Люнга.

Кажуть критики про нього, що в перших частинах фільми, де Ванг Люнг бідний китаєць, Пол Муні поводиться, як справжній китаєць. Але пізніше, ставши багатим, Пол Муні вже не поводився, як багатий китаєць, але як вдоволений зі себе Пол Муні.

Добре мірило акторів і акторок: чи поводяться вони в даній ситуації так, як поводиласяб людина їх суспільного положення в подібній ситуації?

**ЧИ ХВАЛИТИ ЗА ЦЕ?**

Ґазети подають фотографію Пола Мунія в ролі Ванга Люнга, як Ванг Люнг був бідний, себто в тій ролі, за котру американські критики Пола Мунія хвалять.

Зображений тут Пол Муні з обголеною головою, в бідній, розхристаній сорочці.

Декому могло би здаватися, що такий образ може подобатись американцям, але певно не китайцям. Могло би декому здаватися, що китайці хотіли би бачити цього бідного китайця одітого по американськи, або хочби в шовковій сорочці. Декому здається, що цього національна честь вимагає, щоби представляти своїх бідних людей у багатій одежі.

І справді, як треба представляти своїх людей перед чужинцями? Чи такими, якими вони є, чи може справді треба бідних одягати в шовкові штани й сорочки, щойно принесені з китайської пральні?

**НЕМА В ТОМУ ЖИТТЯ.**

Це все могло би видатися зовсім пустими питаннями.

Одначе факт є фактом, що якраз такими питаннями займаються зовсім розумні люди. Вони думають, що в них є основні питання життя.

Наприклад, у питанню, як зображати свій народ перед чужинцями, є питання: яке враження викличе на чужинців фільма, на якій бідні люди зображені як бідні, а яке враження викличе фільма, на якій бідні люди зображені як чепурно прибрані джиґуни? Ті, що представляють бідних як бідних, виходять з заложення, що представляти інакше це брехня, на якій пізнається всяка думаюча людина. Ті, що представляють бідних як багачів, виходять з заложення, що багато людей можна здурити.

Отже хто з них має слушність? Чи здурить брехливий фільмовий директор, чи не здурить?



## СВЯТО 22. СІЧНЯ В БЕРЛІНІ.

Напередодні великих роковин, у четвер 21. січня, Спілка Українців у Німеччині запросила чужинців і українців на святочні сходини у постійному помешканні (Вільмерсдорф, Дісельдорфер Штр. 11).

Рахуючись з більшою кількістю учасників, члени Спілки звільнили салю від столів і всіх інших меблів і приготовили крісла на 50 душ. Проте вже точно в призначений час довелося спішно видобувати ще майже 40 стільців, бо зявилося понад 40 німців, 30 українців і 15 ріжних (турко-татари, грузини, козаки, білоруси, поляки, шведи та греки).

Серед гостей була ціла низка представників ріжних урядових і партійних установ та організацій Німеччини, німецької та чужої преси (м. і. відомий кореспондент „Ґазети Польської", К. Смогоржевський), велика група студентів школи Відділу Зовнішньої Політики Націонал-Соціялістичної Партії, чимало українських робітників та багатьох громадян з їх дружинами. У першому ряді сиділи старші чужинці й українці (відомий 79-літній швед д-р Тюре-Брандт, 74-літній радник д-р Вермбтер, 71-літній дійсний таємний радник барон фон Штранц, 70-літній проф. д-р Клятт, 66-літній полк. Зеленський та ін.).

Голова Спілки Петро Кожевників привітав зібраних коротким словом (німецькою мовою) про значення 22. січня 1918 і 1919 р.р. у боротьбі України за власну державність та 22. січня 1921 р. в існуванні організації (тоді 13 українок й українців заснували першу організацію студентів у Німеччині). Піднесеннями з місць ушановано всіх національних борців за визволення всіх народів.

У викладі майже півтори години голова дав найповніщий образ національного складу бувшої Росії й СССР та зясував істоту незалежницьких рухів Карелії з Інґерманляндією, Білоруси, України з Кримом і Кубанню, Козакії, Північного Кавказу, Грузії, Азербейджану, Вірменії, Ідель-Урала, Туркестана, Бурято-Монголії й Зеленого Клину. Наведено в цьому викладі невідомі досі образчики території й населення згаданих країв (на підставі московських і чужих статистик: 9 міліонів кв. клм. з 19.75 міл. кв. клм., 125 міл. населення (разом з меншостями!) з правдоподібних 180 міл. душ у СССР. Гучними довгими оплесками вдячна авдиторія нагородила промовця.

Кілька співаків нового українського хору в Берліні під орудою Олександра Кизими виконали національний гимн, підчас якого всі стояли.

Аж до ранку більшість гостей залишалася спільно з членами Спілки. Пісня за піснею знайомила чужинців з національною українською музикою. Майстерська декорація салі, виконана різьбарем Федором Ємцем, заступником голови Спілки — давала виставчальний привід до жвавої виміни думок: герб України, великий шовковий жовто-блакитний прапор, портрети Симона Петлюри, Тараса Шевченка, Івана Мазепи, Богдана Хмельницького, клясичні образи Рєпіна („Запорожці пишуть листа до султана") і Куїнджі („Українська ніч"), старі й нові картини України — все прикрашене свіжими вінцями й китицями зелені.

З нагоди свята Спілка одержала багато листовних привітань. Першим відгукувався славний проф. Рорбах, що відбуває подорож з викладами по ріжних містах Німеччини.

Збіг обставин хотів, щоб тої самої ночі в органі Адольфа Гітлера „Фелькішер Беобахтер" зявилася — перший раз за час існування націонал-соціялістичного руху — велика цікава стаття з Женеви п. з. „День української незалежности". Після 22. січня в другому головному органі націонал-соціялістів, „Дер Анґріф" надруковано в скороченні ту саму статтю під наголовком „Україна мусить бути вільною!" з приміткою редакції: „Ми незабаром почуємо більше про значіння цього руху, більше, ніж це могло би бути приємним Кремлеві"...

## ДО ВІДОМА ВСІМ ЧЛЕНАМ ОДВУ З НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ

ДНЯ 7-го ЛЮТОГО 1937 р.
відбудуться
в домівці ОДВУ під ч. 217-219 Іст 6-та вул., Ню Йорк, Н. Й.

**ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ**

на яких промовлятиме представник ПУН з краю.

Члени відділів: 1-го з Асторії, 10-го і 11-го з Ню Йорку, 22-го з Бронксу, 39-го з Бабилону і 43-го з Бруклина та 30-го відділу УЧХ і 11-го МУН з Ню Йорку, мусять взяти обовязково участь.

Початок в год. 3:30 попол.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Окружна Управа ОДВУ в Ню Йорку.

—o—

— Скільки літ маєте? — питається суддя обвинуваченого.

— Шісдесять девять, — відповідає обвинувачений.

— Цеж щось надзвичайне, що ви на такі старі літа почали ще з крадіжем авт!?

— Може бути, пане суддя, одначе за моєї молодости ще авт не було.

**Між поетами.**

— Коли пишу до пізної ночі, не можу вже потім заснути, — нарікає поет.

— Легко можна цьому зарадити — радить йому приятель — перечитай те, що ти вже написав . . .

### Підвишка.

— Що, пане Корбалюк? Ви знову домагаєтеся підвишки? Як касієр, ви повинні знати, які тепер тяжкі часи. Ви повинні бути щасливі, що не роблю вас моїм спільником.

———o———

— Знаєш що, підождімо краще ще пять літ, — каже чоловік.

— Чому?

— Бо тоді могтимемо святкувати роковини нашої трицятьлітньої війни.



## ДЕ Є НОВІ ВОЄННІ ВИНАХОДИ?

Військові фахівці погоджуються щодо того, що еспанська громадянська війна не пренесла ніякого розвитку в озброєнні обох воюючих сторін. Крім того, що бомбові літаки сьогодні скорші та більші ніж давніше та що техніка тенків більше удосконалена, все осталося по давньому. Осталася „стара зброя" із світової війни, якої еспанська війна зовсім не удосконалила. Страшні пророцтва, що будуча війна (а такою стала громадянська війна в Еспанії) принесе фантастичні уліпшення в техніці боротьби та таку зброю, що нищитиме цілі простори за кілька годин — на щастя не сповнилися.

А вееж нові винаходи в царині нищення доволі ґеніяльні, хоч іще невипробувані. В міністерствах війни майже всіх держав спочивають пляни та моделі ріжних родів зброї, яких лише з практичних оглядів досі не пристосували.

Найбільше відомий є японський винахід **„торпеди смерти"**. Основується він на тому, що у викиненій торпеді є людина, яка кермує нею просто на ворожий корабель. Корабель не може врятуватися ніяким маневром, бо скорість торпеди більша ніж скорість корабля. Часописи займалися недавно обширно тим винаходом. Та тепер і цей винахід уступив місце новому винаходові. Тепер не треба посвячувати людського життя, бо торпедою можна кермувати автоматично, через радіо. Деякі фаховці висловлюються скептично про радіове кермування на віддаль, бо воно ще не удосконалене.

Таксамо в царині плянів є ще **страшні повітряні торпеди, вибухаючі літаки**, кермовані через радіо. В еспанській громадянській війні, в якій важну ролю відграють літаки, досі не покористувалися тією зброєю, хоч держави, які помагають обом воюючим сторонам в Еспанії, мусілиб уже мати її.

Таксамо в царині теорії осталася досі **війна при помочі бацилів**, бо наука не знайшла досі способу, як це зробити, щоби бацилі, висилані в стрільнах, шкодили лише ворогові. Хоч яка **страшна є ґазова війна**, то певно не зогляду на міжнародні приписи здержалися еспанці від того, щоб частіше вживати ґазів. Ґазові бомби поправді можна вжити лише в сприяючих хвилинах, себто у відповідну погоду. Ґазові бомби це не є універсальна зброя для винищування ворога разом із його цивільним населенням.

**Фантастична є амуниція до спричинювання пожеж.** Приписи такої амуниції спочивають у канцеляріях міністерств війни, одначе досі ними не покористувалися. Це набої для звичайних крісів, виповнені термітом або іншою масою. Вони спричинюють рани, страшніші від ран, спричинених кулями дум-дум. Такі кулі підпалюють теж легко запальні будинки. Конвенції, що забороняють уживати такої зброї, не придались би нінащо, колиб такі набої мали надзвичайну вартість. На щастя в практиці показалися вони мало ужиточні.

Нову зброю творять придумані большевицькою армією **„відділи легкопадників"** із скорострілами. Такі відділи при помочі легкопадів мають опадати на запілля ворога і звідтам атакувати його. У практиці такими відділами досі не покористувалися.

Не багато теж чути про **тенки, ті сталеві потвори**, що легко перемагають усякий терен, перепливають ріки або пливуть попід водою, бо досі ще найбільш новочасні тенки в громадянській війні в Еспанії **унешкідливлюють звичайними ручними гранатами.**

Кожний легкопадник, що опускається легкопадом, мусить рахуватися з тим, що його може зловити ворог. Деж є ті нові **легкопади до кермування**, про які стільки говорено? Де ріжні **проміні смерти, що паралїжують кожний мотор у проміні багатьох миль** та вбивають на місці людей? Не чути вже теж про таємні **бумеранґові стрільна**, які після вистрілення їх над ворожими становищами фотографують відразу ті становища, а потім вертаються лаґідно на місця, з яких їх вистрілили.

Всі ті ґази, перед якими ґазові маски безсилі, всі бомби, які ще годину після вистрілення розсівають оливу в проміні триста стіп, усі нові панцирі, що їх годі прострілити найстрашнішими стрільнами, остались й надалі в ділянці фантазії. Щоправда мітрайлези стріляють сьогодні певніше й скорше, ніж давніше, одначе досі їх не заступили новою зброєю. Все ще вживають у сьогоднішній війні бомб, ґранатів і мітрайлез. Вони доволі страшні та треба відітхнути з полекшею, що практика не дорівняла ще фантазії. Та довша війна може вкінці довести до того, що котрась із воюючих сторін ужиє справді якоїсь фантастичної нової зброї. Треба тут тямити про тенки, яких у світовій війні з початку не вживали, аж потім щойно стали вони ґрізною зброєю.

### Діти.

— Мамо, я перевернув драбину.

— А то буде історія, як тато довідається про це!

— Ет! татко ще висить на лямпі!



## ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (108)

© 1936, Edgar Rice Burroughs, Inc. — Tm. Reg. U. S. Pat. Off. Distributed by UNITED FEATURE SYNDICATE, Inc.

Тарзан виростав зі звірями. Від звірів перебрав завзяття, відвагу, а деколи і жорстокість. А проте в його серці заховалася людяність і симпатія для того, хто невинно терпів. Передовсім він страшенно не любив, коли сильніший противник не давав своїй слабшій жертві якогось малого шансу оборони. Тоді родилося в нього сильне бажання ставати по стороні слабшого.

Споглядаючи з даху замку на людей-леопардів, у ньому родилася ще більша ненависть до цих дикунів. Їх жорстокість, а передовсім їх замилування насолоджуватися чужими муками, вводили його у страшну лють. У той час, як жрекині чимраз нижче і нижче вимахували дрючками над головою Олд Таймера, кровожадний Собіто сичав: „Вбийте його, ломіть же йому кости!"

Тепер Тарзан кинувся виконувати той плян, який щойно собі уложив. Він почав по кроквах, латвах і бельках даху продиратися, мов кіт, в глиб нутра замку. Ніхто його ні не чув, ні не бачив. Бо горою кімнати було темно. На його карку, обнявши його за шию, сиділа Нкіма. Те сотворіння мало безмежне довіря до нього.

Воно знало, що цей білий велитень ні на секунду не вагавсяб наразити своє життя, колиб вона, Нкіма, знайшлася в небезпеці. Тарзан враз з Нкімою примостився хвилево на банті біля грубезного стовпа. Вдолі роїлися дикуни, узброєні в луки і списи та убрані у свої однострої. Вони говорили голосно і слідне було серед них якесь зденервування.